

OPEN BRIEF No. 2.†)

Aan het Bestuur der Naamlooze Vennootschap Anton Jurgens' Vereenigde Fabrieken, Nijmegen.

Mijne Heeren:

Als antwoord op mijn eersten Open Brief werd door U eene „Nota” tot Uwe aandeelhouders gericht, waarvan ik met belangstelling kennis nam.

Daar Gij mij blijkbaar vereenzelvigd met de „Haagsche Post” dien ik hier eerst te verklaren dat, hoezeer ik het ook met de strekking der artikelen in dat blad over de Jurgens-aangelegenheid eens ben, ik het toch aan den hoofdredacteur van de H. P. zal overlaten zelf te antwoorden op de punten waarbij dat blad in het geëngt komt.

De eerste pagina's Uwer nota zijn geheel gewijd aan verdachtmakingen en insinuaties, waarop ik niet zal reageren, terwijl ik aanneem dat de punten, die Gij niet ontkent in confesso zijn.

1. Uwe mededeeling dat ik mij gewend heb tot onderscheidene personen die Gij „om verschillende redenen moest ontslaan”, en die ik zou hebben uitgenodigd dingen „mede te deelen die U zouden kunnen bezwaren” is onjuist. Wel heb ik onderscheidene personen, zoowel „ontslagene” als hen, die uit eigen beweging uw concern hebben verlaten, uitgenodigd mij inlichtingen omtrent Jurgens te verschaffen, doch ik was volkomen bereid even goed gunstige als ongunstige inlichtingen aan te hooren; dat mij alleen „bezwarendes” getuigenissen en inlichtingen werden gegeven is eene omstandigheid waarvan Gij mij toch stellig niet de schuld zult kunnen geven.

2. De U onverklaarbare ongerijmdheid dat ik eenzijdig zeg dat Gij verliezen verbergt, en toch op dividend handring is gemakkelijk op te lossen, wanneer Gij even bedenkt dat ik die f 5 miljoen waar het om gaat in Uwe handen niet veilig „belegd” acht. Dat werd, meen ik, in mijn eersten brief bodubbelzinnig gezegd. En, wat mij betreft, ben ik bereid op dat besluit terug te komen zoodra bij Jurgens zekerheid bestaat voor een behoorlijk beheer. Maar die zekerheid bestaat er niet zolang de personen die tot de gesignaleerde manipulaties in staat

bleken, de zaken Uwer Vennootschap blijven dirigeren.

3. Gij zegt dat mijne beschuldiging, dat Gij-verkapt verliezen hebt, „daarop neer komt dat Gij Uwe balans over 1921 hebt vervalscht, en met die vervalsching de volgende jaren zij voortgegaan”, en dat die beschuldiging dus gegrond is op de bewering dat Uwe balans per Ult. 1924, in stede van een belangrijk winstsaldo, een verlies van f 50 miljoen had „moeten aanwijzen”.

4. Het woord „ervalscht” werd door mij niet gebruikt; en ik meen dat mijn bedoeling het nauwkeurigst wordt weergegeven als ik zeg dat Gij U aan het opmaken van een onjuiste balans hebt schuldig gemaakt. Uwe conclusie, aanvangende met „dus” is evenwel zoo onlogisch dat het nauwelijks noodig zal zijn de aandacht er op te vestigen dat deze laatste bewering niet door mij werd geuit. Gij tracht het zwaartepunt van Uw betoog van 1921 te verschuiven op 1924. Ik volg U niet op dien weg. Ik heb alleen waar te maken wat in mijn eersten open brief werd betoogd. Gij beweert dat de balans over 1921 niet onjuist, niet geflatteerd is, welnu, dan vraag ik Uwe aandacht voor het volgende uitreksel uit een brief, dien niemand minder dan de heer W. Westerman, dd. 17 December 1921 tot Uwen heer Anton Jurgens richtte:

„Ik heb gistermorgen een lang „onderhoud met den heer T. M..... gehad, die zooals de heer H..... U reeds schreef, dezer dagen te Nijmegen was. Het doel van mijn „bezoek bij den heer T. M..... was, hem te overtuigen van de noodzakelijkheid het interim-dividend op 1 Februari niet te passeeren. Ik „voor mij zou dit een ramp voor het Jurgens-concern vinden, omdat „daardoor ook de eenige weg om „nog eens nieuw geld te verkrijgen, „nl. de uitgifte eener obligatieeemening, voor goed afgesneden wordt, „en omdat dit hier te lande een zoo „danigen indruk zal maken; dat de „gevolgen niet te overzien zijn.

„Ik heb gepraat als Brugman,

„maar ben er niet in geslaagd den „heer T. M..... te overtuigen. Deze „is werkelijk ten opzichte van de op- „making van balans en Winst- en „Verliesrekening niet ongeschikt. „Hij begrijpt, dat daarin wel gedok- „terd sal moeten worden en dat „volgende jaren dit geleidelijk moe- „ten „ausgleichen”. Maar — en „hierin kon ik hem geen ongelijk „geven — hij beoordeelt de finan- „cieele positie mede met het oog op „de schulden aan bankiers—Watson „—Schicht— dusdanig gevaarlijk, „dat hij zich niet verantwoord ge- „voelt wederom dit jaar een 5 mil- „joen aan de spaarzaam-liquide „middelen te onttrekken.”.....

Met het oog op dit citaat zult Gij zeker toch wel niet langer willen beweren dat de balans van 1921 juist was?

5. Er moest dus aan die Balans en Winst- en Verliesrekening „gedokterd” worden, en dat is dan ook grondig geschied; en volgende jaren zouden dat moeten „ausgleichen”. Laten wij eerst eens zien welke verliezen op 31 December 1921 in aanmerking kwamen om „weggewerkt” te worden. Volgens Uwe eigen berekeningen was op ult. 1921 verloren:

in Duitschland (in Uwe Nota toegegeven)	f 15.000.000
door de Anton Jurgens Marg. Fabr.	± „ 1.000.000
op aand. Gouda Kaarsen	± „ 5.800.000
op Kellogg's Products Co.	± „ 2.600.000
op Zuid-Amer. Graan Cie.	± „ 4.500.000
op Zuid-Amerik. Oliefabrieken	± „ 8.000.000
op Rolf v. d. Baumen	± „ 1.260.000
op Oliefabriek Jacatra	± „ 628.000
op Eerste Makassaarsche Oliefabriek	± „ 2.740.000
op Ned.-Indische Oliefabrieken	± „ 1.081.000
op Manders, Soemman	± „ 2.482.000
op Zeeppabrieken	± „ 600.000
op Palm lijn	± „ 208.000
	f 40.784.000
af: Winst op Home & Colonial shares	„ 4.000.000
Saldo	f 36.784.000

6. Zooals ik reeds zeide: dit zijn Uwe eigen berekeningen. Maar ik heb daaraan nog heel wat toe te voegen. Zoo komt op dit lijstje het verlies der Anton Jurgens' Margarinefabrieken voor

met een verlies van f 1 miljoen; en werkelijkheid bedroeg het verlies ongeveer f 19 miljoen. Van die f 19 miljoen hebt Gij eerst alle in vroegere jaren gevormde reserves en afschrijvingsrekeningen afgetrokken, en van het toen verkregen verliessaldo ad f 8.870.000 getuigde de heer F. H. Hague, Directeur dier Mpij., in een brief aan den heer Anton Jurgens, dd. 16 Maart 1922:

„I think this figure is as favourable „as anyone could possible make it, „and as a matter of fact, if it had to „be certified by our Accountants, it „would be considerably higher. The „question now is, what impression „this will make upon our Commis- „sariszen”.

Vertaling:

„Ik acht dit cijfer zoo gunstig als „het met mogelijkheid slechts te „maken is, en indien het door onze „Accountants gecertificeerd moest „worden, zoude het beduidend hoo- „ger zijn. De vraag is nu, welken „indruk dit zal maken op onze Com- „missariszen”.

7. Bovenstaande f 36 miljoen dienen dus eerst te worden verhoogd met dat gewerkte verlies van „Oss”, dat eigenlijk f 19 miljoen bedroeg in plaats van f 1 miljoen. De totale verliezen waren dus stellig hooger dan f 50 miljoen, zelfs buiten beschouwing latende de verliezen door waardevermindering van aandeelen in onderhoorige Maatschappijen. Van deze laatste categorie wil ik hier slechts enige bedragen noemen die iedereen kan weten of te weten komen.

8. De £ 2½ miljoen Gew. Aand. Jurgens Ltd. stonden te boek voor ruim f 27 miljoen. Wat die waard waren is een quaestie van persoonlijke appreciatie; maar, met het oog op h.n. dividend-record en balans-positie, waren die zeker niet méér waard dan een f 15.000.000; iedereen kan de balans dier Mpij. verkrijgen en dat voor zichzelf uitmaken.

9. De £ 1 miljoen Gewone Aand. Olympia Oil & Cake stonden te boek voor ruim f 28 miljoen; die Mpij. had

†) De alinea zijn door ons genummerd. Red. H. F.

bij een Kapitaal van £ 1 miljoen preferente en £ 1 miljoen gewone aandelen en verliessaldo van £ 460.000, en de Gewone aandelen waren dus, mede in verband met de achterstallige dividenden op de preferente aandelen, ten hoogste 50 pct. waard, dus f 6.000.000 in plaats van f 28 miljoen.

10. Nog talloze andere aandelen stonden voor veel te hooge bedragen te boek; hoeveel daarop zou dienen te worden afgeschreven is een quaestie van persoonlijk inzicht, doch het waren stellig nog vele miljoenen.

11. Na het bovenstaande is de vraag gewettigd wat er overblijft van Uwe verklaring die in Uwe Nota voorkomt, luidende:

Wij, en alle onze Directeuren en Commissarissen, welke die balans geteekend hebben, verklaren die bewering een volstrekt injame leugen en lastering. Onze balans geeft den toestand onzer Vennootschap met volkomen juistheid weer. Onze Vennootschap heeft geen pensning ons bekend verlies geleden, dat niet in onze balans tot uitdrukking is gebracht.

12. Dat Uwe balans per 1921, niet-tegenstaande deze verklaring, onjuist is, staat dus thans onomstootelijk vast; gaan we nu even na hoe het staat met het „ausgleichen“ in volgende jaren. Zeker, de margarine-industrie heeft eenige gunstige jaren doorgemaakt en de mogelijkheid werd daardoor geopend in zekere mate de toen geslagen gaten te stoppen. Den omvang der vorenvermelde verliezen in aanmerking genomen kan dit evenwel niet van groote betekenis zijn geweest, ook al omdat slechts de winsten boven de rente op obligatiën en dividenden op preferente aandelen van het heele concern (circa f 10 miljoen per jaar) daarvoor in aanmerking komen.

In verband daarmee mag als vaststaand worden aangenomen dat ook de balans van 1924 niet juist is.

13. Ik zeg dit ook omdat ik „reden heb te veronderstellen“ — Gij ziet, ik word weer „vaag“ — dat er ook zeer recentelijk nog bij sommige Uwer dochter-ondernemingen op order van „hooger hand“ dingen gebeurd zijn die niet geschieden, en niet behoeven te geschieden, bij eene Maatschappij die er zoo goed voor staat als Gij dat wilt doen gelooven. Nu Gij alom tracht het gebeurde, voor zooverre Gij het toegeeft, te vergoelijken met de bewering dat Gij thans zooveel geld verdient (eene bewering die overigens niets hogenaamd te maken heeft met de feiten die ik U ten laste leg) kunt Gij niet verwachten dat die verhalen op hen, die van den werkelijken toestand op de hoogte zijn, eenigen indruk maken.

14. Thans komen we aan de zeer belangrijke quaestie van hertaxatie der aandelen in onder-mijnen. Wel verre van Uwe aandeelhouders „omstandig“ in te lichten, hebt Gij hen met Uwe explicatie in het Jaarverslag van 1921 „omstandig“ zand in de oogen gestrooid.

15. Als antwoord op Uwe vraag, of het eerlijk spel is om thans, drie jaren later, hiever een aanval op U te gronden, vraag ik U: „Is het mogelijk iemand feiten ten laste te leggen vóór-“

dat men die feiten kent?“ Ik zie geen enkele reden om eene aanklacht terug te houden alléén omdat er tusschen het plegen van het gewraakte en de ontdekking ervan drie jaren zijn verloop; vooral ook omdat het ongestraft blijven de kansen op herhaling verhoogt.

In Uwe Nota wordt ten opzichte dezer hertaxatie het volgende gezegd: „De taxatie geschiedde met de „grootst mogelijke zorg. De Open „Brief doet nu in ironischen vorm „opzienbarende verhalen hoe wij „onze taxatiën om die te flatteren „baseerden op grondslag van de „wintermaanden die beter zijn en de „slechte zomermaanden niet mede- „rekenden en dan nog soms uit die „wintermaanden de beste koken en „dan nog onjuiste grondstofprijzen „in aanmerking namen. Deze „verhalen zijn in strijd „met de waarheid“.

16. Zijt Gij er zoo zeker van dat deze verhalen in strijd met de waarheid zijn?

17. Op 7 Maart 1922 schreef de heer Anton Jurgens een brief aan den heer Hague, destijds leider der administratie te Nijmegen, en Directeur van „Oss“, waarin het volgende voorkwam: „...When showing the oversight „to Commissarissen we will have to „submit at the same time the in- „creased value, if any (waardever- „meerdering) of our Margarine Com- „panies. I refer in this connection „to the calculation to be made with „regard to profits realised since „September last, and should like, if „possible, the following statements „made out:

„1. Total net profits on Margarine „taken as whole for all countries „excluded America, for the „period September—December.

„2. Idem idem for the period „Januari-End of March, taking „March on the basis of the „profits realised during the last „two weeks of February.

„3. The total amount of Capital and „the total amount of fixed stand- „ing loans invested in these Com- „panies, the floating loans, of „course, not to be taken into „consideration.

„Taking 10 % yield as being „worth 100 % of the means thus „being invested, we must find out „what the actual yield on the above „line in percentages will be, and if „the capital thus invested is worth „more than 100 %, how much more.

„I should like to suggest that the „profits realised in Germany in „January be based on the assump- „tion that the raw materials used „have been 1/3 at cost and 2/3 at „market prices, this against the fact „that January has shown a loss on „account of the very expensive „N. I. O. F. (Nederlandsch-Indi- „sche Olie Fabrieken) coprah having „been used.

„Will you kindly let me know if „the above is clear?

„I know, of course, that it will be „extremely difficult to make up „these calculations, but they need „only be correct to a point, for the „purpose required. All we want for „this purpose is a general indication „of what the earning capacities of „the margarine-concerns have been „since September last up to date, „when the high-priced raw material „stocks were finished.“

Vertaling.

„...Als wij de overzichten aan „Commissarissen toonen, zullen wij „tegelijktijd de eventuele waarde- „vermeerdering onzer Margarine- „mijnen, als die er is, moeten overleg- „gen. In verband hiermede verwijs ik „naar de berekeningen die gemaakt „moeten worden met betrekking tot „de winsten, gemaakt sedert Sep- „tember j.l.; en indien mogelijk „zoude ik gaarne hebben dat de vol- „gende overzichten werden opge- „maakt.

„1. Totale netto winsten op Marga- „rine als geheel genomen voor „alle landen behalve Amerika, „voor de periode September— „December.

„2. Idem voor de periode Januari— „einde Maart. Maart te berekenen op „grondslag van de winsten, gemaakt „gedurende de laatste twee weken „van Februari.

„3. Het totale bedrag van het Kapi- „taal, en het totale bedrag der „vaste doorlopende leeningen, „dat in deze Mijnen is gesto- „ken, de vlottende leeningen „daarbij natuurlijk niet in aan- „merking te nemen.

„Een 10 pct. rendement aanne- „mende als gelijkstaande met 100 pct. „Kapitaalwaarde der aldus belegde „middelen, moeten wij nagaan wat de „werkelijke opbrengst op bovenge- „noemde branche in percent zal zijn; „en ingien het kapitaal, aldus be- „legd, méér waard is dan 100 pct., „hoeveel meer.

„Ik zoude willen voorstellen dat „de winsten, in Januari in Duitsch- „land behaald, gebaseerd werden op „de veronderstelling dat de gebruikte „grondstoffen waren: 1/3 tegen kost- „prijs, en 2/3 tegen marktprijs; dit „vanwege het feit dat Januari een „verlies aantoonde ten gevolge van

„het verwerken der zeer dure N. I. „O. F. coprah.

„Zoudt Gij mij even willen berich- „ten of het bovenstaande U duide- „lijk is?

„Ik weet natuurlijk dat het buiten- „gewoon moeilijk zal zijn deze bere- „keningen te maken; maar zij behoe- „ven slechts tot op zekere hoogte „correct te zijn, voor het vereischte „doel. Alles wat wij voor dit doel „noodig hebben is eene algemeene „indicatie van het opbrengst-vermo- „gen der Margarine-zaken van ver- „leden September af tot aan den „datum dat de hoog-geprijsde grond- „stoffen waren verwerkt.“

Dit is het voorspel van de beruchte hertaxatie van 1921.

Eenige toelichting op bovenstaand uittreksel is hier wel gewenscht:

18. Onder punt 1 hebben we dus de „basis“ der wintermaanden Sept. 1921 31 Dec. van dat jaar; onder punt 2 die van Januari tot einde Maart 1922. Het feit dat drie maanden van 1922 werden genomen als basis voor een revaluatie per 1921 is op zichzelf alweer tekenend. En voor Duitschland werden van die drie maanden Januari berekend op fictieve onderstellingen, en Maart getaxeerd op grondslag der twee laatste weken van Februari!

19. Dan werd „Amerika uitgezon- „derd“. Die uitschakeling van Amerika had zijne zeer geldige reden: er was daar namelijk de „Kellogg Products Co.“ die geregeld als de klok met verlies werkte, en dus geen basis voor „basis“ bood.

20. Het beperken der revaluatie tot de margarinefabrieken, en het buiten beschouwing laten der vele andere onderdelen van het bedrijf als geheel, bewijst overigens te meer hoe weinig serieus de opzet was.

21. Laten we nu even nagaan hoe deze instructies van den heer Anton Jurgens in de practijk werden toegepast. Voor Holland werd het opbrengst-vermogen berekend op f 2.796.644 per jaar, hetwelk, gekapitaliseerd op een 10 pCts. basis, een kapitaalwaarde vertegenwoordigt van f 27.966.440. Hieronder volgt de gedetailleerde berekening, die het resultaat was der instructie „van hooger hand“:

Yield Margarine-factories — Holland.

	Profits			Add interest on loans and current a/c for 12 months	Total Income 12 months	Capital Invested	Yield in % per Year	Value investment on 10 % basis
	Sept.-Dec.	Jan.-March	Total 7-12 months					
Oss	f 741.839	298.082	f 1.039.921 1.731.176	f 815.000	2.046.276	1.500.000	45.5	455%
Dordt	f 85.963	27.604	f 113.567 65.797	f 68.000	128.760	1.200.000	8.6	66%
N. P. F. . . .	28.201	85.763	f 113.964 21.510	f 100.000	188.484	3.047.000	4.5	46%
Verschuur . .	10.870	18.853	f 29.723 12.176	f 6.800	6.870	414.275	1.6	—
Zwijnrecht .	—	—	—	f 490.000	490.000	7.000.000	7.0	70%
Total	841.867	186.370	f 1.029.087 1.767.814	1.084.800	2.796.644	16.911.275	16.5	165 %

* Basis 1/2 old stock, 1/2 new stock.

† = Verlies.

22. leide o
het volg
Duitsch
Ingestol
(Te verv
den
Kapitaal
pCts.
Goodwi
Bagie.
Ingestol
Te verv
(geba
Sept.
Kapitaal
pCts.
Goodwi
Voor
tot een
want d
Sept. 19
geleden
onderst
Verlies
Af:
Winst
Salde
23. V
geland
nomen;
een wa
waarde
lenzitt
24. M
Door D
oogenbi
„conjun
gaat G
tientalle
25. O
in het
die kan
de heer
zondt t
staten
gedate
Anton
„acco
„imp
„and
„be
„ever
Verta
Al e
nemend
mogelijk
die van
dien on
deel ge
26. O
in de d
wil ik h
salaris-
uitgesp
ken hee
der trou

22. Voor Duitsland en België leidde de uitvoering der instructies tot het volgende resultaat:

Duitsland.
 Ingestoken kapitaal f 22.326.000
 Te verwachten opbrengst (gebaseerd op 3 maanden. Jan.—Mrt. 1922) .. 6.848.000
 Kapitaalswaarde op 10 pCts. basis 68.480.000
 Goodwill dus ruim f 46.000.000.

Belgie.
 Ingestoken kapitaal f 3.349.853
 Te verwachten opbrengst (gebaseerd op 7 mnd., Sept. '21—Mrt. '22) .. 811.016
 Kapitaalswaarde op 10 pCts. basis 8.110.160
 Goodwill dus ruim f 4.700.000.

Voor Engeland luidde de instructie tot eenige „practische” moeilijkheid, want daar werd in de 7 maanden van Sept. 1921 tot Maart 1922, een verlies geleden van ruim £ 100.000 zooals uit onderstaande opstelling blijkt:

Verlies Jurgens Ltd. £ 88.815
 „ Mc. Donnell „ 16.888
 „ Dunragit „ 5.022
 „ Nederlands Margarine Co. „ 1.568

Af:
 Winst Ballochmyle £ 9.839
 „ Engl. Marg. Works .. 1.626

Saldo Verlies £ 100.828

23. We zien hier dus waarom Engeland niet in de revaluatie werd opgenomen; eene her-taxatie zou hier tot een waarde-vermindering in plaats van waarde-vermeerdering van het aandeelbezit hebben geleid.

24. Met name was de „herschating” voor Duitsland een paskwil; op het oogenblik dat Gij daar f 15 miljoen „conjunctuur”-verlies gaat afboeken, gaat Gij een „Goodwill” creëren van tientallen miljoenen.

25. Omtrent die revaluatie werd zelfs in het Jurgens-concern toegevegen dat die kant noch wal raakte; want dezelfde heer Hague wien Gij de instructies zondt tot het maken der betreffende staten, zeide daaromtrent in een brief, gedateerd 20 Maart 1922, aan den heer Anton Jurgens:

..... „Taking all these factors into account, you will realise that it is impossible to make any calculation which would be of any great value, and would, in fact, if investigated, be open to criticism in almost every detail.”

Vertaling:
 Al deze factoren in aanmerking nemend, zult U begrijpen dat het onmogelijk is eene berekening te maken die van veel waarde zou zijn, en die, indien onderzocht, bijna tot in elk onderdeel gecritiseerd zoude kunnen worden.

26. Ofschoon ik het niet noodig vind in de details Uwer „Nota” te treden, wil ik hier toch even terugkomen op de salaris-quaestie; Gij hebt deze breed uitgesponnen, omdat daaruit moet blijken hoezeer mijne „imputaties” te kwader trouw zijn.

27. Wat deze salaris-quaestie aangaat, ik nam aan dat de heer Westerman zich ter Vergadering in het jaar vergist had; ik heb eerst n.l. Brand's Effectenblad van 10 Mei 1924 opgeslagen, en toen daarin met geen woord werd gerept over die salaris-quaestie heb ik het Verslag der Vergadering van Mei 1923 opgeslagen, en ze daar wel gevonden; vandaar die vergissing. Het is uiterst bevreemdend dat van die hoogst belangrijke mededeeling in de Vergadering van Mei 1924 nergens melding werd gemaakt, — ook niet in het Verslag des heeren Bernhard over die Vergadering, ofschoon dat Verslag nagenoeg 2 kolommen van Brand's Effectenblad beslaat. Aangezien ik in 1924 niet ter Vergadering was, kon ik tot geen andere conclusie komen dan ik deed. Ofschoon het mij zeer spijt dat ik hieromtrent in mijn eersten Open Brief eene onjuistheid schreef, doet echter dit alles niets af aan het feit dat de heer Westerman in 1923 een onwaarheid sprak. Ze werd nu in 1924 gerectificeerd, maar van dat buitengewoon belangrijke feit werd om onverklaarbare redenen niets wereldkundig gemaakt; en daarmee is de goede trouw mijner vergissing, meen ik, voldoende aangetoond. Ook is het opvallend dat in de vergadering van 1925 niet door den Voorzitter werd gewaagd van de „rectificatie” van 1924.

28. Gelukkig komt nu de heer Bernhard in zijn blad van 12 September 1925 voor mij op de breest staan — zooals ik dat trouwens van hem als fatsoenlijk man niet anders had verwacht. Hij schrijft over deze aangelegenheid, naar aanleiding van Uwe „nota” het volgende:

„Het bestuur van Jurgens maakt zich o. i. wel wat al te gemakkelijk van de tantièmevraag af, door de notulen van de vergadering van Mei 1924 er bij te halen. Zij vergeet echter dat de quintessens van een vraag, waarop na een jaar een completereend antwoord wordt gegeven, wel eens verloren gaat en dit is hier het geval geweest. De vraag in 1923 was: „of de Directie, indien zij functies bij de dochter-Mijen bekleedde, tantièmes genoot, of dat deze tantièmes ten goede van de Jurgens Vereenigde Fabrieken kwamen”, en nu blijkt dat de Heeren Jurgens de vergoeding, die zij voor hun functies als commissaris en gedelegeerd commissaris van de dochter-Mijen ontvingen, s a l a r i s noemen, zoodat noch in 1923 noch in 1924 het juiste antwoord op de vraag in 1923 gesteld, werd gegeven. In 1923 zeide de Heer Westerman, dat de Heeren Jurgens geen tantièmes genoten en zich, hoewel een gering bedrag, met een salaris van f 25.000 per jaar tevreden stelden.”

In 1924 sprak de Heer Westerman over salaris, en niet over tantièmes, en waar hij zeide dat de Directie voor het waarmemen harer functies van de dochter-ondernemingen salaris genoot, werd bij ons, door de wijze waarop hij dat mededeelde de veronderstelling opgewekt dat zij als commissarissen slechts een klein bedrag daarvoor ontvingen. Daardoor behoefden wij op het tweede deel der

vraag 1923, of de tantièmes die de Directie bij de dochter-ondernemingen genoot, aan Jurgens Vereenigde Fabrieken ten goede kwamen, niet terug te komen.

Waar echter volgens den Heer v. Oss deze tantièmes tonnen bedragen, valt het nu op, dat de Heer Westerman, in 1923 onwaarheid sprekende, in 1924 zijn antwoord verbeterende, voor de argelooze aandeelhouders veel verborgen heeft gehouden en zelfs nu nog wordt niet medegedeeld hoeveel de 10 Heeren Jurgens wel voor hun bevoeiingen ontvingen. Aan de beurs spreekt men van 80 mille per hoofd. Wij gelooven dat het voor het Bestuur van Jurgens en vooral voor den Heer Westerman van het grootste belang is ook omtrent dit punt klaarheid te brengen.”

De heer Bernhard (van Brand's Effectenblad) is in deze aangelegenheid „autoriteit”; hij heeft de beide vergaderingen van Mei 1923 en Mei 1924 medegemaakt; hij weet op welke wijze, en in welk verband, de heer Westerman zijn antwoord van 1923 in 1924 rectificeerde; en hij heeft dus gehoord dien belangrijken *ton qui fait la musique!* En wanneer dus ook die heer constateert dat de heer Westerman nòch in 1923 nòch in 1924 het juiste antwoord gaf, en in 1923 zelfs eene „onwaarheid” sprak, dan lijkt mij eene andere opvatting van de waarde der antwoorden des heeren Westerman dan de mijne geheel misplaatst.

29. Uit Uwe mededeelingen inzake de Schicht-aandeelen blijkt wel in de eerste plaats dat mijne bewering, dat door U halve in plaats van heele waarheden werden verkondigd, juist is geweest. Het feit toch dat, behalve de f 6 miljoen *Préferente*, ook nog f 2½ miljoen *Gewone* aandelen door u aan Schicht moesten worden afgestaan, mag zeker wel als vaststaand worden beschouwd: het door U zelf over deze overeenkomst opgestelde memorandum, waarvan afschrift in mijn bezit is, levert daar het onweerlegbare bewijs van. Doch er is meer. Gij beweert nu dat het „(daardoor) eenige jaren onzeker (is) geweest of het tot uitvoering dier overeenkomst komen zoude”. Maar hoe verklaart Gij dan het feit dat Gij juist gedurende de eerste jaren na het sluiten der overeenkomst dividend op te leveren *Préferente* Aandeelen aan Schicht hebt betaald, „zij het dan ook in een anderen vorm”? En hoe verklaart Gij dan het feit dat door „Oss” in 1921 een winst op voor Schicht bestemde, en ter beurze ingekochte, aandelen werd geboekt van ruim f 650.000?

30. Mijne „imputatie” over die f.15 miljoen verlies der „Deutsche Jurgens Werke” wordt in wezen ook door U toegegeven. Gij erkent immers dat f 15 miljoen verlies door Hamburg was geleden, en geeft toe dat dit verlies in Duitschland werd „weggewerkt” door het naar Holland over te boeken. Wat gebeurt er dan verder met deze f 15 miljoen verlies in Holland? Gij maakt mij de beantwoording dezer vraag gemakkelijk door Uwe eigen verklaring dat deze f 15 miljoen bij de fameuze her-taxatie van Uw aandeelbezit uit de daarbij *op papier* gecreëerde, doch in werkelijkheid niet bestaande,

de reserves werden gedekt. Dus staat hiermede al weer vast dat een verlies van f 15 miljoen werd weggedoeld.

31. We doen hierbij nóg eene bijzonder waardevolle ontdekking.

We zien hier namelijk de Deutsche Jurgens-Werke, die naar Gijzelf toegeeft in 1921 een „conjunctuur-verlies” had (het woord op zich zelf is reeds mooi!) van f 15 miljoen, waardoor zij gevaar liep van „ontbinding uit kracht der Wet”. Daarin ligt niets ongewoons. Maar wat nu komt is wel ongewoon: dat is dat die Mij, op het oogenblik dat zij in gevaar-van-ontbinding verkeert omdat haar kapitaal naar de maan is, toch een dividend van 12 pct. betaalt!

32. Voorzitter van den Raad van Toezicht dier wofder-maatschappij is Herr Kommerzienrat Paul Millington Herrmann; dezelfde die dit jaar gekozen werd in den Raad van Commissarissen der Vereenigde Fabrieken. Dit lijkt me voor de Hollandsche aandeelhouders een buitengewone aanwinst. Een man toch die bij enorme verliezen toch nog dividenden kan uitkeeren wordt hier in Holland nog als phenomenon beschouwd; we kunnen alleen betreuren dat die heer niet een paar jaren vroeger is aangezocht om die functie te bekleden. Het bekende proces over die dividenden ware dan stellig overbodig geweest! Intusschen lijkt me een commissariaat bij Jurgens voor dezen financieelen duivelskunstenaar eene functie, waarin hij volle gelegenheid zal krijgen zijne talenten te ontpleoien!

33. Gaan we nu even over tot een der ernstigste punten van mijn eersten Open Brief: de aangelegenheid der „Quick Assets” voor den Trustee. Daaromtrent zegt Gij in Uwe „Nota”.

„De briefschrijver knoopt aan dit punt beschouwingen over „Quick Assets” vast, die zijne lezers wel niet begrepen zullen hebben, als hij ze zelf begrepen heeft! Doch ook daarbij ontsluit hij weder schandelijke handelingen onzerzijds, immers hoogst bedriegelijke fictieve transactien. De zaak is deze. Tot de voorwaarden onzer obligatie-leening van f 40.000.000 behoorde de „verplichting om geregeld een lijst bij te houden van onze dadelijk liquideerbare middelen, die onze opvorderbare schulden steeds met f 40.000.000 moesten overtreffen. Daar men geen f 40.000.000 leent, om ze in kas te houden, gaf dit in den beginne eenige bezwaren. Wij hebben ons toen in den aanvang moeten behelpen door vorderingen op met ons gelieerde maatschappijen op die lijst te plaatsen. Deze „moeilijkheid is intusschen door de „verbetering der omstandigheden, reeds sinds eenige jaren volkomen „overwonnen.”

34. Mijne Heeren, ik vlei mij dat ik deze quaestie volkomen begrepen heb; maar voor het geval dat mijne lezers die niet begrepen mochten hebben zal ik hun hier even uitleggen hoe dit zaakje in elkaar zat:

De Emissie uwer f 40 miljoen 6% obligaties vond plaats einde Mei 1924.

en één der bepalingen der Trust Acte van de „quick assets“ (dadelijk realiseerbare bezittingen) de loopende verplichtingen (quick liabilities) steeds moester overtreffen met een bedrag, minstens gelijk aan dat der uitstaande Obligatiën.

35. In dato 8 Augustus 1922 schreef de heer Frans Jurgens aan den heer Anton Jurgens een brief, waarin, na eenige technische mededeelingen die hier niet ter zake doen, het volgende werd gezegd:

„Wij zijn Uw telegram nog wachtende wanneer gij S... kunt ontvengen. De cijfers der trust-acte vielen „nog erg tegen, en toonden een tekort van 23 miljoen, inclusief de bekende 7 miljoen voorschot aan „Duitschland. Gisteravond hebben „echter T... en S... een naar hun „oordeel steekhoudende oplossing „gevonden, die een overschot toont „aan „liquid assets“ van ± 2½ miljoen. Deze zal u dan worden „gelegd. Zij hebben er hard aan „gewerkt, en voor zoover ik het „beoordelen kan, is het idee zeer „eenvoudig en ingenieus.“

35. Het „ingenieuze idee“ is toen aan Uwen heer Anton Jurgens voorgelegd, en door den Meester deugdelijk — althans afdoende — bevonden. Door den secretaris van den heer Anton Jurgens werd de dato 22 Augustus 1922 het volgende schrijven gericht tot diens broeder:

„De heer Anton Jurgens verzoekt „mij U verslag uit te brengen over de „bespreking, welke wij Zaterdag met „Mr. P... te Ostende voerden.

„Deze had plaats naar aanleiding „van het jongste plan betreffende het „oplossen van de moeilijkheid inzake „onze liquiditeitspositie, vereischt „volgens de Trust-acte.

„Zooals U reeds bekend, hebben „wij de vereischte liquiditeit verkregen „door de volgende transactie:

„De D.J.W. (Deutsche Jurgens-„Werke) verkoopt aan Anton Jurgens „Margarine Fabrieken te Nijmegen een hoeveelheid grondstoffen „ter waarde van f 15.000.000.

„De Margarine-Fabrieken verkopen „deze grondstoffen op haar beurt „aan de Zefa (Mij. t. Expl. van „Zeeffabrieken).

„Hierdoor ontstaat een „quick „asset“ voor de Margarine-Fabrieken „op de Zefa, en een „quick liability“ „aan de D.J.W.

„De Zefa verkoopt de goederen aan „de Vereenigde Fabrieken, en verklaart „dat de schuld, daardoor aan „de Zefa ontstaan, „slow“ is, en ten „achter staat bij de Obligatielening.

„De Vereenigde Fabrieken verkopen „de goederen via de Margarine-Fabrieken „weder aan de D.J.W.

„Eenzelfde transactie voor „f 7.000.000 vindt plaats voor „Engel-„land.

„Jurgens, Ltd., resp. Olympia, „verkoopen een hoeveelheid grondstoffen „ter waarde van f 7.000.000 „aan Anton Jurgens Margarine-Fabrieken „te Nijmegen.

„Deze verkoopen aan Waterford „(„quick“).

„Waterford verkoopt aan de Vereenigde „Fabrieken („slow“).

„De Vereenigde Fabrieken verkopen „de goederen daarna weer via „de Margarine-Fabrieken aan Olympia „en Jurgens, Ltd.

„Hoewel de heeren P... en W... „overtuigd waren van de noodzakelijkheid „dezer transactie, maakten „de heeren McD... en speciaal „McS... verschillende bezwaren, „hoofdzakelijk van moreelen aard, en „dit was de reden waarom Mr. P... „naar Ostende kwam.

„De bespreking met Mr. Anton „kwam in het kort daarop neer, dat „Mr. Anton zich volkomen bereid „verklaarde, de heeren van Waterford „alle mogelijke inlichtingen en „uitleggingen te geven, om aan te „toon, dat de transactie volkomen „te motiveeren was, doch dat hij aan „den anderen kant niet kon toelaten „dat de Directie van een der kleinere „Vennootschappen zich een oordeel „aanmatigde over het al of niet juiste „van een gestie der hoofddirectie.

„Zoodra de Hoofddirectie in „Holland, tezamen met de Hoofddirectie „te Londen en Hamburg, een „besluit namen, moest dit „zonder „meer uitgevoerd worden.

„Hierbij verklaarde Mr. Anton „nogmaals uitdrukkelijk, bereid te „zijn om alles in het werk te stellen, „ten einde den Heeren de door hen „verlangde inlichtingen te geven.

„De Heer P... is daarop wederom „naar Londen vertrokken, en wij „wijffelen er niet aan, of hij zal nu „de bezwaren van de Waterford-Directie „weten te overwinnen.

„Ook de Directie van Olympia en „Jurgens Ltd. echter zouden het „wenschelijk vinden, indien zij tot op „zekere hoogte door instructies van „Nijmegen gedekt waren, en Mr. „P... zal daarom een concept-brief „van Nijmegen aan Jurgens, Ltd. op „stellen, waarin Nijmegen doel en „wezen van de transactie verklaart.

„Mr. Anton heeft hiertegen natuur-„lijk geen bezwaar gemaakt.“

Wat zegt Gij daarvan, Mijne Heeren?

37. Gij zegt in Uwe „Nota aan Uwe Aandeelhouders“ dat Gij U in den beginne hebt „moeten behelpen door vorderingen „op met ons gelieerde Maatschappijen „op die lijst te plaatsen“; maar ik heb hierboven bewezen dat er geen quaestie was van „vorderingen“, „maar dat die vorderingen uit niets met opzet werden „gecreëerd“ om den Trustee een raai voor de oogen te draaien.

38. Want aan deze transactie lagen vermoedelijk in het geheel geen grondstoffen ten gronde. Ik zeg dat op gezag van niemand minder dan op dat van den heer Anton Jurgens: die zeide immers op de jongste Vergadering: (zie het Stenographisch Verslag, pag. 26).

„In de eerste plaats de complete, „welke de heer Frijsa aan de tweede „vraag heeft toegevoegd, of de Vereenigde „Fabrieken voor zich zelf „winst hebben gemaakt op transacties „met dochter-maatschappijen. Dat „is volkomen buitengesloten, omdat „de Moeder-Mpji geen transacties „doet in grondstoffen. Het is een „holding-Company, en die handelt „niet... De Vereenigde Fabrieken „kopen nooit grondstoffen.“

Aangezien de heer Jurgens nooit een onwaarheid spreekt, kan hier van een transactie in grondstoffen dus geen sprake zijn. Die transacties van f 15 resp. f 7 miljoen kunnen op alles gebaseerd zijn geweest; op een lessenaar, een stoel, maar grondstoffen waren het niet!

39. Ik beschouw deze aangelegenheid als buitengewoon ernstig. En wanneer zoo iets in Amerika of in Engeland gebeurde, zouden de gevolgen letterlijk niet te overzien zijn. Hier in Holland echter schijnt alles mogelijk te zijn; onze schaapachtige aandeelhouders schijnen nu eenmaal onverschillig te zijn voor elken aanslag op de goede trouw die hunne directies gelieven te doen; als hun beurskoersje het maar uithoudt!

En zij krijgen daardoor de directies die zij verdienen; hier zien we de harde wet der wisselwerking meedoogenloos toegepast.

Heel naïefelijk zegt U wel dat U de verplichting had „een lijst bij te houden“, van Uwe dadelijk liquideerbare middelen, maar de verplichting zat hem eigenlijk meer in het „zorgen voor de liquide middelen“ dan in het „bijhouden van het lijstje“! Dat zal toch zeker wel tot U zijn doorgedrongen?

En natuurlijk leent men geen f 40 miljoen om die in kas te houden. Maar eenige maanden vóórdat gij die f 40 miljoen leendet komt gij uit met een balans die f 27 miljoen reserves en onverdeeld winst-saldo aantoon, en waarvan gij nu nog eens uitdrukkelijk verklaart dat die balans juist is. En als gij dan eenige maanden daarna al dergelijke ongehoorde machinaties moet toepassen om aan de voorwaarden der Trust-Acte te kunnen voldoen, dan is men daardoor aléén reeds gerechtigd aan te nemen dat Uwe balans níet juist is, ook al wist men van dat fraaie briefje van den heer Westerman niets.

Ondertusschen werden, en worden, Uwe aandelen lustig ter beurze gemanipuleerd. Ik kan natuurlijk niet bewijzen dat Gij dat doet, maar men neemt dat algemeen aan. Wel kan ik bewijzen dat Gij er in 1921 en in 1922 de hand in hebt gehad; en ik heb geen enkele aanleiding om U in 1925 scrupules toe te schrijven die U een paar jaren geleden vreemd waren.

Uwe bezorgdheid over de schade die Uwen aandeelhouders nog zou kunnen wachten door deze „campagne“ lijkt mij slecht gediregeerd.

Hebt Gij U over het welzijn uwer aandeelhouders bezorgd gemaakt toen gij hun in 1922 een balans voorlegde waarvan gij wist dat zij „gedokterd“ was?

En hebt Gij u bezorgd gemaakt over hen toen gij in jaarverslagen en op vergaderingen dingen hebt gezegd waarvan gij wist dat ze een onjuisten indruk moesten maken?

Hebt Gij u over uwe obligatiehouders bezorgd gemaakt toen gij hun „Trustee“ een „lijstje“ voorlegde in plaats van „activa“?

Hebt Gij u het lot aangetrokken van aandeelhouders der Gouda-Kaarsenfabriek wien gij eerst op topprijzen aandelen Jurgens bezorgde en daarna

hun zaak grondig naar de maan hebt geholpen?

En hebt Gij gearzeld diezelfde aandeelhouders „schade“ te berokkenen toen gij, in 1925, hebt medegewerkt om hun duur verworven bezit aan aandeelen Jurgens weer op 70 pCt. af te stooten, wel wetende wat er te Londen aan de hand was?

Wat geeft U dan het recht thans bezorgdheid te toonen voor uwe aandeelhouders, met wier belangen gij op zoo ongehoorde wijze hebt ongesprongen?

41. Zeer zeker, mijn eerste Open Brief zal ettelijken uwer aandeelhouders wakker hebben geschud; maar daardoor hebben zij geen schade geleden. Schade leden zij door Uwe gestie, en die schade zou ten slotte nog veel grooter zijn geworden als ik aan de onverantwoordelijke koers-opdrrijving geen einde had gemaakt door het publiek de oogen te openen; het „publiek“ zoude hebben teruggekocht op 200 of 300 — waarom niet? — wat het vroeger had verkocht voor 60 of 70 pCt.

En zoo zou het spelletje tallooze malen zijn gespeeld; ik ken dat. Een dividend, een „claim“, een „bonus“ doen vaak wonderen. En de schapen van aandeelhouders zouden zijn geschoren zoodra en zoo vaak er voldoende „wol“ was om die operatie loonend te maken.

42. Hiermede heb ik afgedaan met mijne zakelijke besprekingen van de Jurgensaangelegenheid, en kan ik overgaan tot eenige bespiegelingen die ook voor de toekomst praktisch nut kunnen afwerpen.

We hebben hier gezien welke ongehoofde manipulaties er bij Naamlooze Vennootschappen, en speciaal bij „holding-companies“ kunnen gebeuren, en ook daadwerkelijk gebeuren. We hebben hier gezien hoe verliezen kunnen worden gewegewerkt, of geconverteerd in „activa“ zonder dat daaruit het geringste naar buiten blijkt, — waaruit ook volgt dat winsten kunnen worden gecreëerd die een hoon zijn van de werkelijkheid.

Dat is de praktische les van dit geval. Het zou onverantwoordelijk zijn deze zelfde personen die aldus de belangen hunner aandeelhouders „behartigen“, te handhaven in „eene positie die het beheer van zoovele tientallen miljoenen met zich brengt. Zij zouden morgen niet aarzelen hunne practijken te herhalen wanneer de omstandigheden dat wenschelijk maken of hunne persoonlijke belangen daarmede zouden worden gebaat. Met leiders van een andere mentaliteit dan die van den heer Anton Jurgens zou deze *au fond* goede zaak stellig in den loop der jaren haar vroegere positie kunnen herwinnen; het is onredelijk te verwachten dat zulks zou kunnen geschieden met dezelfde menschen die haar door hunne wijze van doen hebben gebracht in de positie, waarin zij reeds meerdere jaren verkeert, en waaruit alleen knap en voorzichtig beheer haar met de jaren zal kunnen verlossen.

Hoogachtend,
A. M. VAN OSS.

HOO

WOENSDA

Fabriek te

afdeelingen

B

die bekwaam is

maximum-prod

nis van Weten

Brieven met vol

PO

Hoofdgagenten

vragen voor

culieren g

Uitvoerige

I

Bij bekend

INSPECT

tegen vast sala

Brieven met

werking No.

Gevraagd

V

Hefst met dipl

in electro-techn

icities met bij

H. P., Den Ha

C

Voor eene, hier

groot succes pr

zocht met 20

maanden naar

geenswijze, om

te Den Haag te

Zeer positief

Effectanten ge

N. V. in bezit

Z. H. van Iste

Auto, zoekt vo

kaator's-Grav

Jong

Y. s. g. huze

Bekendheid met

gewenscht. E

minstens f 1800

Br. met voll.

Bur. H. P., De

DAME, vlot

moderne talen,

positie behlee

WERKKNING

SECRET

CORRES

Uitstekende

Br. No. 8081, B

JON

b. z. s. voor o

hulpbeh. Dame

leze J. M. aan

Heerenstr. 23,

ACTIEVE

verdienste

worden in

Boerban

Groote

waren in

staand, va

sterking h

LEEN

te sluiten.

genooten

taalbeleg

Br. No. 80

Prima W

DEN HAA